

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1936 kl. 2 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 9, angående smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse samt kontroll över vitaminiserat margarin.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 617, har herr *Johanson* i Hallagården m. fl. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en objektiv vetenskaplig utredning om smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse och om behovet av kontroll över vitaminiserat margarin, samt att de förslag, vartill denna utredning föranleda, föreläggas riksdagen.

Motionen.

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till den inom första kammaren av herr *Westman* väckta, likalydande motionen nr 297.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från kommerskollegium, som i sin tur hört Sveriges kemiska industrikontor samt från lantbruksstyrelsen, vilken hört landbrukshögskolans styrelse. Därjämte har till utskottet inkommit en skrift från Svenska mejeriernas riksförening.

Uttalanden.

Kommerskollegium erinrar till en början om att denna fråga redan tidigare varit föremål för intresse från det allmännas sida men att några åtgärder ännu ej kommit till stånd. För egen del anför kollegium följande: "Enligt Kollegii uppfattning skulle otvivelaktigt en utredning i det i motionen avsedda syftet tillgodose ett verkligt behov. Frågan om smörets och margarinets näringsvärde och särskilt deras vitaminhalt torde nämligen trots hittills verkställda undersökningar alljämt präglas av en viss oklarhet, och ger därigenom anledning till tvistigheter och osäkerhet vid behandlingen av sådana spörsmål, som beröras av frågan. En uttömmande utredning i ämnet lärer emellertid, enligt vad Kollegium förspört, icke kunna verkställas utan omständliga och kostsamma experimentella undersökningar, vilka därjämte sannolikt torde komma att bli förenade med vissa praktiska svårigheter, enär desamma för att fylla moderna vetenskapliga krav icke torde kunna inskränkas till experiment med djur. Frågan, huru utredningen lämpligen bör organiseras och efter vilka riktlinjer densamma bör bedrivas, faller utanför Kollegii kompetensområde. Kollegium föreställer sig emellertid, att vid en dylik utredning såväl den medicinska som den kemiska sakkunskapen torde böra bliva företrädna.

Ur livsmedelsindustriens synpunkt torde den ifrågasatta utredningen kunna bliva av betydelse särskilt såsom ett medel att få till stånd en lämplig organi-

sationsform för officiell kontroll över vitaminiserat margarin. Kollegium vill därför hemställa, att — ifall en utredning i ämnet kommer till stånd — sådana direktiv lämnas för utredningsarbetet, att nu angivna fråga därvid vinner beaktande.”

Lantbruksstyrelsen anför bl. a.: ”Såvitt *Lantbruksstyrelsen* kunnat finna, torde de i motionen avsedda utredningarna kunna vara av betydelse icke endast ur folkhälsans synpunkt utan även med hänsyn till avsättningen av jordbrukets produkter.

Lantbruksstyrelsen vill emellertid i detta sammanhang erinra därom, att det av Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1935 tillsatta näringsrådet genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 mars 1936 beviljats ett anslag av 28.800 kronor av margarinaccismedel för utförande av undersökningar angående kostens sammansättning i olika delar av landet. Den av motionären avsedda utredningen angående smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse torde till följd härav i varje fall komma till utförande. De undersökningar, vartill medel sålunda beviljats, lära redan hava igångsatts, varvid bearbetning sker av Kungl. Socialstyrelsens material från 1933 års hushållsundersökning. Undersökningarna verkställas vid skilda anstalter inom landet. I näringsrådets utredning planeras en särskild undersökning av skolbarnens kost i olika delar av landet, varjämte vid densamma erforderliga kemiska och biologiska undersökningar över olika livsmedels halt av vissa näringsämnen äro avsedda att vidtagas.

Beträffande genomförande av kontroll över vitaminiserat margarin må anföras, att åtgärder i detta syfte synes böra anstå, till dess att den grundläggande undersökningen av kostens sammansättning m. m. blivit utförd. Därest härvid kontroll i angivna hänseende anses erforderlig, torde kontrollsystemet lämpligen böra utformas i samband därmed.

Det torde kunna förväntas, att näringsrådet vid sin utredning skall hava uppmärksamheten riktad på åtgärder, som avse ökad konsumtion av skyddsfödoämnen mjölk och mejeriprodukter.

Då de i förevarande motion ifrågasatta utredningarna alltså synas innefattas i den utredning, som påbörjats av näringsrådet, synes behov av ytterligare dylika åtgärder icke för närvarande föreligga.”

Svenska mejeriernas riksförening tillstyrker bifall till motionen samt framhåller, att den önskade utredningen lämpligen bör utföras i samband med ovan nämnda mera vittomfattande utredning rörande kosthållet inom olika befolkningsgrupper och i samband därmed kemiska och biologiska undersökningar över olika livsmedels halt av vissa näringsämnen.

*Första
kammarens
första
tillfälliga
utskott.*

Tillika med tillkännagivande, att första kammaren för sin del bifallit ovan nämnda motion I: 297, har till utskottet överlämnats första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9. I berörda utlåtande finnas åberopade näringsrådets och medicinalstyrelsens av detta utskott inhämtade utlåtanden, vilka i återgivna delar äro av följande lydelse:

”Näringsrådet har anfört bland annat följande. Vad beträffade de i motionen anförda synpunkterna om smörets och margarinets olika näringsfysiologiska betydelse ville näringsrådet framhålla, att smöret vore en viktig bärare av A- och D-vitamin. Särskilt vore tillförseln av A-vitamin genom smöret av betydelse. Utan tvivel innehölle svenskt smör i allmänhet större mängd A-vitamin än även de vitaminiserade margariner, som inom landet fördes i handeln.

Vad beträffar skillnaden mellan smörets och margarinets inflytande på ämnesomsättningen t. ex. i fråga om kalkens tillgodogörande, det biologiska värdet av de i smöret förekommande omättade fettsyrorerna m. m. föreläge icke tillräckliga erfarenheter för människa. Det vore enligt näringsrådets mening synnerligen viktigt att få dessa frågor klarlagda. Näringsrådet funne sådana undersökningar ligga inom ramen för sitt program och vore villigt att utreda, hur de borde utföras samt, om medel ställdes till förfogande, även medverka till anordnande av desamma.

När dessa näringsfysiologiska undersökningar vore avslutade, föreläge ökade möjligheter att säkrare än nu bedöma verkan på folkhälsan av statliga åtgärder, syftande till en reglering av smör- och margarinkonsumtionen.

Vad anginge behovet av kontroll över vitaminiserade margariner syntes det näringsrådet uppenbart, att vitaminiserade födoämnen, liksom övriga, där befintliga speciella beståndsdelar uppgivits såsom tillsats till naturliga födoämnen, borde underkastas statlig kontroll. Om sålunda behovet av en sådan kontroll knappast behövde utredas, syntes det däremot synnerligen angeläget, att en utredning snarast igångsattes, hur en statlig kontroll lämpligen skulle anordnas.

Medicinalstyrelsen har framhållit, att enligt förordningen den 30 juni 1932 (nr 355) med margarin förstås varje smörliknande vara av vad ursprung, blandning eller sammansättning som helst, däri ingår fett, som ej är framställt ur mjölk.

Medicinalstyrelsen erinrar vidare därom, att styrelsen i ett till smör- och margarinkommittén avlätet yttrande av den 13 augusti 1934 anfört, bland annat, att i stort sett ett fullgott margarin hade ett kalorivärde, som vore likvärdigt med ett väl berett natursmör, men att ett icke vitaminiserat växtmargarin vore praktiskt taget i avsaknad av för hälsotillståndet betydelsefulla vitaminer. *Medicinalstyrelsen* ansåge spörsmålet om smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse vara av den betydelse för vårt folks näringsfrågor, att styrelsen gärna vore beredd att i samråd med på det näringsfysiologiska området särskilt sakkunniga vetenskapsmän och läkare söka planlägga en undersökning för att få berörda spörsmål allsidigt belyst. Styrelsen ville emellertid framhålla, att en sådan undersökning säkerligen komme att erfordra betydande kostnader och en lång tid. Till vad sålunda i yttrandet den 13 augusti 1934 erinrats hade *medicinalstyrelsen* nu icke annat att tillägga, än att styrelsen fortfarande ansåge starka folkhygieniska skäl tala för att den i motionen föreslagna utredningen komme till stånd och att uppdraget att verkställa densamma anförtroddes näringsrådet,

varvid detta även borde avgiva förslag till anordnande av kontrollen över vitaminiserat margarin.

Utskottet. För egen del får *utskottet* anföra följande.

I likhet med motionärerna och de institutioner, vilka haft att yttra sig över här ifrågakvarande båda motioner, II: 617 och I: 297, anser utskottet denna fråga vara av den betydelse för folkhälsan, att den väl motiverar en grundlig undersökning. Lämpligt organ synes finnas uti näringsrådet, som torde kunna åvägabringa en dylik utredning av fullt tillfredsställande slag.

Under åberopande av innehållet i motionen och de över densamma samt över motion I: 297 avgivna utlåtandena får utskottet föreslå,

att andra kammaren för sin del samt med biträdande av första kammarens beslut i ärendet måtte besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse och om behovet av kontroll över vitaminiserat margarin, samt att de förslag, vartill denna utredning kunna föranleda, måtte föreläggas riksdagen.

Stockholm den 20 april 1936.

På utskottets vägnar:

ERNST ÅQVIST.

Närvarande: herrar *Åqvist*, *Peltersson* i Dahl, *Petersson* i Storgården, *Svensson* i Landskrona*, *Hansson* i Hönö, *Hansson* i Örebro, *Eriksson* i Sandby, *Westin*, *Karlsson* i Munkedal och *Andersson* i Surahammar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.